

semmoista, mikä herättää siinä uskoa parlamentaariseen toimintaan ja sillä tavoin rauhoittaa sitä ja aikaansaa suopean mielialan, joka aiheuttaa lakon lopettamisen.

Mitä sitten tulee siihen asiaan, josta puhemies teki ehdotuksen, niin, jos puhemies ehdotus ei sisällä mitään muuta kuin mitä edustaja Nevalinna arveli sen sisältävän, minusta tuskin tarvitsisi sitä vastustaa, sillä kylähän siinä asiassa on yhtä ja toista sellaista, joka voisi kaivata valiokuntakäsittelyä, mutta tuskin se sittenkään tarpeellista on, sillä perustusvaliokunta on jo asetettu ja se voi nämä tehtävät suorittaa ja asia saa siten nopeamman ratkaisun, kuin jos valittaisiin uusi valiokunta sitä tehtävää varten. Minäkin siis voin yhtyä edustaja Gyllingin lausuntoon.

Senaattori Kallio: Vaikka tämän asian yhteydessä ei ole tarpeellista täällä ryhtyä elintarvepolitiikkaa selvittämään, niin kumminkin minusta edustaja Lehokkaan lausunto oli sitä laatua, että se ansaitsee vastaukseksi muutaman sanan.

Minä mielelläni tunnustan sen, että senaatin elintarvepolitiikka ei ole ollut niin yhtenäistä eikä niin tarmokasta kuin sen täytyisi olla varsinkin tällaisessa maassa, jossa ei elintarpeitten säännöstely, vaan melkein pä saanoa nälän säännöstely on paremmin kysymyksessä. Sillä tunnettuahan on, että meillä ei ole monia elintarpeita kylliksi tässä maassa. Me olemme aina olleet riippuvaisia ulkoapäin tulevasta tuotannosta ja meillä ei ole maanviljelyksen hyväksi tehty sitä, mitä olisi voitu, eikä kiinnitetty siihen niin paljon huomiota edellisinä aikoina, jolloin olosuhteet ovat olleet suotuisampia ja viljantuotanto maahan on ollut esteetöntä. Ja siitä syystä nyt, kun täytyy tulla omillaan toimeen, tämä olotila tekee tilanteen aivan sietämättömäksi.

Täällä ed. Lehokas lausui, että senaatin elintarvepolitiikka on ollut kurjaa. Sen johto on ollut valitettavasti monien vaihtelujen alaisena ja sellainen on valitettavaa. Mutta minä voin kumminkin niihin hyökkäyksiin mainita, että pääasiassa se ohjelma, mitä elintarvekysymyksissä on noudatettu, on juuri vasemmiston parhaimpien miesten suunnitelma, nimittäin senaattorien Vuolijoen ja Tannerin, jospa osittain välillä on siinä ollut häilähtämistä pois siitä kiinteästä hintapolitiikasta, jota ehdottomasti vaatii menestyksellinen toiminta tällä ajalla. Mutta pääasiassa se järjestelmä, mitä on noudatettu, on juuri näitten mainittujen senaattorien suunnittelema ja itse järjes-

telmää ei mielestäni voi huonoksi sanoa, vaikka se elintarpeitten puutteen takia ei ole onnistunut siinä määrässä kuin olisi ollut suotavaa. Tunnettuahan on, että se henkilö, joka tätä järjestelmää oli luomassa, nimittäin senaattori Vuolijoki, teki suunnitelmia eteenpäin pulakautta varten tämän kysymyksen ratkaisuksi, mutta ulkoa tulevat voimat saivat tässä häiriötä aikaan ja vaativat hänen poistumistaan siltä paikalta ja sittemmin elintarvekysymyksen hoito on ollut aivan, sanoakseni, välikaista, niin että minun jo neljättä kertaa näiden seitsemän kuukaudenaikana on täytynt olosuhteiden pakosta olla sen johdossa. Senaatilla oli tarkoituksena luoda elintarvehallitus, joka olisi niin paljon kuin mahdollista riippumaton senaatista, joka voisi koko työssä ja tarmonsä uhrata tämän suuren kysymyksen hoitoon. Mutta me emme ole onnistuneet saamaan siihen sellaisia henkilöitä, joiden varaan voisi jättää tämän kysymyksen. Meillä oli syytä toivoa sen onnellista ratkaisua, mutta neuvottelut raukesivat, ja näin olen meidän täytyy tämäkin osasto jättää sangen epätydyttävässä kunnossa sille tulevalle senaatille, jonka nyt eduskunta tulee asettamaan. Mutta minä vieläkin sanon sen, että oloissa, jolloin elintarpeista on tavaton puute, ei sen hoito täysin tyydyttävästi onnistu millegään hallitukselle.

Ed. Kirves: Täällä ovat pari viikkoa herrat saivarrelleet perustuslakipykälistä ja niistä määräyksistä, mitä siellä löytyy, ja tulkinneet niitä, kuten täällä välihuudahdus kuului, „niinkuin piru raamattua”. Tämän takia minä tahtoisin nyt huomauttaa, että ne perustuslait, joista täällä kiisteltiin, olivat vallankumouksen tuotteita, ja sen jälkeiset perustuslait ovat olleet vallankumouksen tuotteita, ja tällaista tuotetta meillä jatkuu. Meillä säädetään nyt taas perustuslakia. Nyt näitä perustlain pykäliä tulkitsevat ne voimat, jotka herrat ovat perustustlain tulkinnallaan saaneet liikkeelle. Kysymys on ainoastaan siitä, voivatko herrat tulkita perustuslakia toisella tavalla kuin tähän asti ovat tulkinneet. Voivatko ne tulkita perustuslakia sillä tavalla, että tämä joukko, joka on lähtenyt liikkeelle, saada seisahtumaan. Se riippuu teistä. Tulkitkaa nyt perustuslakia sillä tavalla, että saatte tämän liikkeen seisahtumaan, jota vasemmisto ei ole voinut tehdä. Täällä huomautettiin, että suurlakko, joka nyt on alkanut, toisin sanoen se työväenluokka, joka lähti perustuslakia luomaan, on saattanut elin-

tarveasiat häiriöön ja on saattanut muka hunningolle koko tämän maan asiat. Lienee sentähden syytä tässä huomauttaa, mitä tämä perustuslakitaisteluun lähtenyt työväestö julistuksessaan lausuu ja mitä sen perustuslakia säättävän joukon perustuslakikomitea lausuu. Se lausuu taisteluun lähteneelle työväestölle ensimmäisessä tiedonannossaan: „Sen täytyi tulla, voimain mittelyn. Porvaristo tahtoi sitä. Alastoman nälän, ryysyisen ja viluisen kurjuuden kansaa kiduttaessa herrat yhä kieltäytyvät järjestämästä elintarvekysymystä niin, että puutetta kärsivät tuntisivat kaikkien saavan vajaista varastoista yhtäläisen osan. Kaikki ne lainsäädännölliset uudistukset, jotka viime eduskunnassa saatiin läpiviedyiksi ja joista työväenluokalle sekä kansanvaltaiselle kehitykselle olisi huomattavaa hyötyä, yritti porvaristo tehdä tyhjiksi. Eduskunnan porvarillinen enemmistö on sen jo ennättänyt osoittaa. Työväen edustajain ehdotukset se useita kertoja hylkäsi. Kyllästyneenä odotukseen, nälän ja puutteen katkeoittamana lähti työväestö kadulle. Sille ei jäänyt muuta keinoa, jos sen mieli edes jotain saavutuksistaan säilyttää sekä uusia myönnytyksiä voittaa. Lakko on nyt laajennut tärkeimmät työalat käsitteväksi. Työväki on osoittanut, että se tarkoittaa totta, että se ei leikin aio luopua kesäisistä voitoista eikä edes jotain hyötymättä nääntyä puutteeseen. Kai se aikoo jatkaa lakkoa, nälänkin uhalla, kunnes tuloksia näkyy. Eri osista maata tulee tietoja lakon tehokkaasta toimeenpanosta. Rohkaisevia kehoituksia saapuu. Järjestynyt työväestö ja siihen yhtyneet suuret kansanjoukot ilmoittavat yhtyvänsä Suomen ammattijärjestön ja työväen keskusneuvoston päätöksiin ja vaatimuksiin. Toiminta järjestyy tilanteen vaalimusten mukaan. Samoin kuin keskusneuvostossa, on piirineuvostoissa ja paikallisissa kunnallisneuvostoissa tai komiteoissa järjestetty erikoisia osastoja teollisuus- ja kauppa-, liikenne-, elintarve-, tiedonanto- y. m. aloja varten sekä jakauduttu vuoroihin keskeymättömä toimintaa varten. Työväelle selostetaan suurissa kokouksissa asemaa ja esitetään sen käsiteltäväksi lakkokysymyksiä. Seurattakoon tarkoin tilanteen kehitystä. Jokainen työtä tekevä olkoon mukana viemässä voitton kansan vallan ja oikeuden asiaa. Ilman taistelua ja uhrauksia ei voittoja saavuteta.

Lakko-ohjeita.

Kauppa- ja teollisuusosaston ehdotuksesta on Keskusneuvosto päättänyt, että lakkoon

julistetuksi katsotaan: Kaikki teollisuus, kauppa ja käsityöt; pankit, rahalaitokset, konttorit, asioimistot ja muut näihin verrattavat yritykset; teatterit, elävätkuvat ja muut näihin verrattavat huvittelulaitokset alempana mainituin poikkeuksin.

Lakosta vapaina ovat: leipomot, myllyt, sokeritehtaat, teurastimot, makkara- ja kaljatehtaat ja muut sellaiset laitokset, joissa välittömästi valmistetaan elintarpeita; leipä- ja maitomyymälät, liha- ja kalakaupat sekä muut sellaiset liikkeet, joissa myydään yksinomaan taikka pääasiallisesti elintarpeita, sekä elintarvelautakuntain alaiset laitokset ja kansliat. — Samoin vankilat.

Milloin sotilastöiden joko kokonaan taikka osittain lakkotilasta vapauttaminen tulee kysymykseen, on sitä paikallisen Työväenvallankumouksellisen neuvoston kussakin eri tapauksessa neuvoteltava paikallisen taikka maata käsittävän sotilaskomitean kanssa ja vasta sen jälkeen päätettävä, onko työt lakosta vapautettavat” j. n. e.

Kun senaattori Kallio täällä lausui, että rautatieliikenne on näissä suhteissa seisahtunut, ei se pidä tämän julistuksen mukaan paikkaansa. Jos rautatieliikenne on seisahtunut, ei se ole lakkolaisten syy, vaan se on niitten herrain syy, jotka perustuslaki-köyttä ovat vetäneet ja joiden käskyt ovat rautatielaitoksista määräämässä. Täällä nimittäin sanotaan:

„Toimenpiteet rautatiellä. Vallankumouksellisen keskusneuvoston toimesta asetettiin kolmi-henkinen liikenneosasto, jonka huolena oli valmistaa väliaikainen aikataulu. Tämän mukaan on matkustajaliikenne kokonaan keskeytetty. Ainoastaan sotilaita ja työväen vallankumouksellisen keskusneuvoston valtuuttamia kuljetetaan junissa, jotka lähtevät Helsingistä Pietariin klo 10,20 a. p., klo 1 päivällä, klo 3,10 ja 5,55 i. p. Muilla junilla kuljetetaan yksinomaan elintarpeita. Uusi aikataulu astuu voimaan toistaiseksi marraskuun 14 ja 15 välisenä yönä klo 12.

Rautatiehallituksen ylipäällikkö, insinööri B. Wuolle on ilmoittanut, että virkamiehet eivät tulisi vastustamaan väliaikaisen aikataulun voimaansaattamista.

Maaseudulla huolehtivat liikenteen järjestämisestä paikalliset Rautatieläisliiton piirit sekä kuljettaja- ja lämmittäjäyhdistykset.”

Tässä siis minun mielestäni aivan päinvastoin kuin senaattori Kallio ja senaatin suositama Suomen Tuontikunta-urakoitsija, „nylkyri-urakoitsija”, niinkuin sitä kansan keskuudessa sanotaan, on väittänyt. Tästä käy myös

selville, että kaupunkien porvaristo on ollut lakon suhteen sillä kannalla, millä se on ollut muihinkin työväen vaatimuksiin nähden. On nimittäin nähtävästi ilmennyt, että herrat ovat vieneet ruokatavaroita pois kaupungista, koska elintarveasiain yhteydessä ilmoitetaan, että

„Kun Komitean tietoon oli tullut, että kaupungista yön aikana viedään elintarpeita, on komitea päättänyt, että kaikenlaisten kuormien kuljettaminen ja varastojen siirtäminen yön aikana on ehdottomasti kiellettyä.”

Ja sanotaan vielä:

„Kaartin esikunnalle on annettu määräys, että elintarpeiden jaossa on toistaiseksi noudatettava Helsingin kaupungin Elintarvelautakunnan antamia määräyksiä. Kaikellinen yksityisten omavaltaisuus elintarpeiden jake- lussa on koetettava estää.”

Minä luulen, että tämä todistaa aivan päinvastaista kuin mitä senaattori Kallio täällä tahtoi väittää. Lakkolaisten puolesta on pidetty huolta siitä, että kaupunkiin tulee elintarpeita, että nälkäiset seudut saavat elintarpeita riittämiin asti, sikäli kuin niitä on saatavissa, ja myös muuten laivaliikenne ja rautatielaitos ovat lakkokomitean päätöksen mukaan vapaat tällaisiin tarkoituksiin käytettäviksi. Mutta, kuten viimeksi lukemastani ponnesta selvisi, on täällä ryhdytty aivan toisellaisiin toimenpiteisiin, siis sellaisiin, joita senaattori Kallio tarkoitti, ja nämä toimenpiteet, että ruokatavaroita kuljetetaan salaa pois yöaikaan, on nähtävästi selitetty lakkolaisten syyksi. Kun tällainen selitys on torjuttava, tahdoin sen takia käyttää tätä paikkaa torjuakseni ne syytökset, joita lakkolaisia vastaan on tehty.

Voinen myös mainita, että mitä lakon pitkittämiseen ja muuhun tulee, niin sille ei tietysti vasemmisto voi mitään. Minä sentähden kehoitan herroja oikeistolaisia perustuslakitaisteluun lähteneitä kääntymään lakkokomitean puoleen. Silloin te löydätte sen asianomaisen neuvottelijan, jonka kanssa te voitte näistä perustuslakikysymyksistä kiistellä ja kehittää niitä siihen suuntaan, että lakko saadaan loppumaan.

Ed. Le h o k a s: Tahdon täydentää edellistä lausuntoani sillä, että minä luonnollisesti olen tarkoittanut sitä toimintaa, mikä sosialidemokraattisella ryhmällä oli niitten kysymysten suhteen, joidenka vuoksi suurlakko syntyi, en-

nen suurlakkoa. Ja että tämä minun lausunto- ni tässä suhteessa täytyy olla oikea, todistaa jo sekin, että tämän ryhmän puolelta oli jo ennen lakon alkamista sanottu, että nyt siirtyä asiain johto toisiin käsiin eikä se ole enää meillä.

Mitä sitten tulee senaattori Kallion vastineeseen, jonka hän äsken minun puheeni johdosta esitti, että he ovat elintarvekysymyksen järjestelyssä tehneet, mitä ovat voineet, mutta esimerkiksi sellaisia mahdottomuuksia kuin viljantuontia ulkomailta ei ole voitu, niin tahtoisin vain mainita, että sellaisetkin elintarvekysymykseen tavattoman paljon vaikuttavat seikat kuin keinottelun vastustaminen ja elintarvelain noudattamisen valvominen ynnä monet muut ovat niitä tehtäviä, joita senaatti olisi voinut paljon paremmin täyttää, jos siihen olisi halua ollut.

Senaattori K a l l i o: Ed. Kirveen lausunnon johdosta pyydän ainoastaan huomauttaa, että suhteen, joiden vuoksi suurlakko syntyi, en- kun kerran ei voi telefonilla ja postitse antaa määräyksiä, ei silloin myöskään voi järjestää toimintaa. Sentähden minä näistä häiriöistä olen tahtonut tämän yhteydessä mainita. En ole sanonut, että vaikeus yksistään lakosta johtuisi, mutta jos toiminta kerran on vajanaista ja tällaisia häiriöitä syntyy, niin se tekee olot aivan mahdottomiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on puhemiehistön ehdotusta vastustettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 80 jaa- ja 107 ei- ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis päättänyt hylätä puhemiehistön ehdotuksen.

Puhemiehistön ehdotus elintarveasiainvaliokunnan asettamisesta.

P u h e m i e s: Sen ohessa puhemiehistö on katsonut olevan syytä jo nyt ehdottaa, että